

# Nesąžiningi susitarimai sporte

## Tyrimų rezultatai



RINKOS TYRIMAI IR KONSULTACIJOS



*With the financial support of the European Commission - Directorate General Education and Culture*

# Informacija apie tyrimą

Tyrimo tikslas: išsiaiškinti nesąžiningų susitarimų Lietuvos krepšinyje ir futbole paplitimą ir priežastis, sportininkų bei Lietuvos gyventojų požiūrį į juos.

Pirmojo tyrimo etapo metu buvo atlikta fokusuota grupinė diskusija su sportininkais, akademikais, valstybinio sektoriaus atstovais. Diskusijos metu gauta informacija padėjo TILS geriau suprasti tiriamą problemą, ji taip pat buvo panaudota kuriant klausimyną.

Antrojo etapo metu padaryta visuminė profesionalių\* Lietuvos krepšininkų ir futbolininkų apklausa tiesioginiu interviu būdu (*angl. face to face*) pagal prieinamumą. Apklausoje dalyvavusių futbolininkų skaičius N=100, apklausoje dalyvavusių krepšininkų (-ių) skaičius N=259. Tyrime nepavyko apklausti 2 futbolo klubų ir 7 krepšinio klubų. Taip pat atlikta reprezentatyvi Lietuvos gyventojų apklausa (N=1012 respondentų, 15-74 metai).

Sportininkų apklausą 2013 m. gruodžio mėn. ir gyventojų apklausą 2013 m. spalio-lapkričio mėn. atliko UAB „VISEO“. Tyrimą organizavo „Transparency International“ Lietuvos skyrius (TILS), prie metodologijos kūrimo prisidėjo bei konsultacijas teikė sociologijos prof. Aleksandras Dobryninas ir dr. Salomėja Zaksaitė. Tyrimą finansuoja Europos Komisija (EK) pagal projektą Nr. EAC-2012-0568 apie nesąžiningus susitarimus sporte (*angl. “Staying on side: How to stop match fixing”*). EK negali būti laikoma atsakinga už bet kokį čia pateiktos informacijos panaudojimą.

\* Apklausoje dalyvavo „Lietuvos krepšinio lygos“ (LKL), „Nacionalinės krepšinio lygos“ ir „Lietuvos moterų krepšinio lygos“ klubų žaidėjai bei LFF A Lygos futbolo klubai. Nors pagal Kūno kultūros ir sporto įstatymą profesionalus sportininkas su sporto organizacija turi būti pasirašęs sportinės veiklos sutartį ir už rengimąsi varžyboms bei dalyvavimą jose turi gauti atlygį, dalis šiuose klubuose žaidžiančių žaidėjų tokių sutarčių nėra sudarę.

# Fokus grupės diskusija

Diskusijos tikslas – su ekspertais aptarti, kokios sporto šakos yra jautriausios nesąžiningiems susitarimams dėl varžybų eigos ar baigties ir kodėl sportininkai į juos įsivelia.

Diskusijoje dalyvavo 9 profesionalaus sporto, valstybinio sektoriaus atstovai, akademikai. Diskusiją moderavo Vilniaus universiteto prof. dr. Aleksandras Dobryninas. Laikas: birželio 6 d., trukmė - 1,5 val.

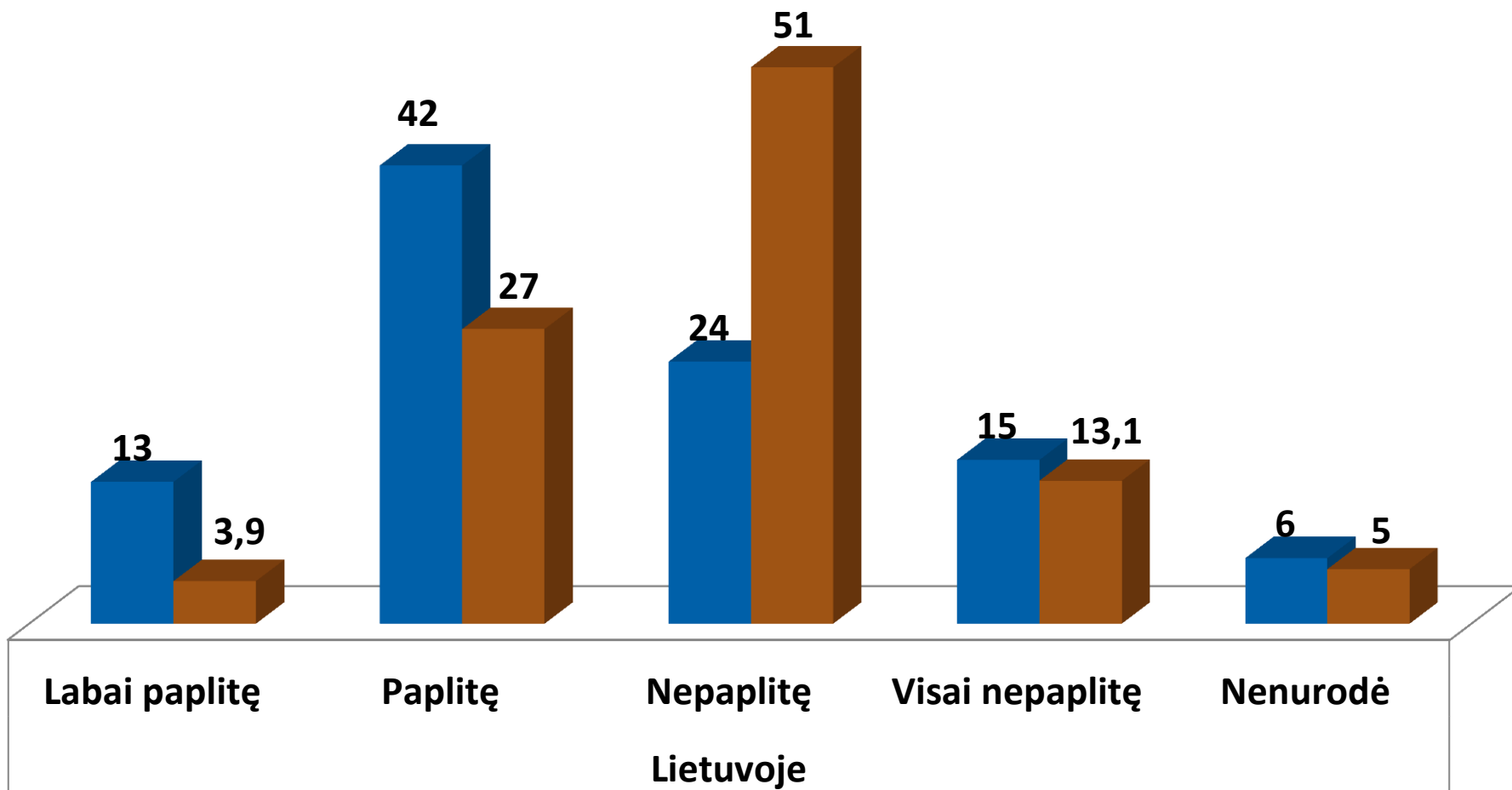
## Pagrindinės ekspertų išvalgos:

- Lietuvoje nesąžiningi susitarimai sporte egzistuoja, tačiau dėl stebėsenos nebuvimo sunku nustatyti jų paplitimą.
- Sportininkai dažniausiai dalyvauja susitarimuose dėl finansinių priešasčių, t.y. nemokamų atlyginimų.
- Šiuo metu nėra aišku, kaip reikėtų kvalifikuoti sportininkų įsitraukimą į nesąžiningus susitarimus sporte ir dalyvavimą lažybose, nes nėra aiškos teisinės bazės.
- Lažybų veikla Lietuvoje nėra pakankamai reglamentuojama, ypač trūksta internetinių statymų reguliavimo.

## Susitarimų dėl varžybų eigos/baigties paplitimas sporte

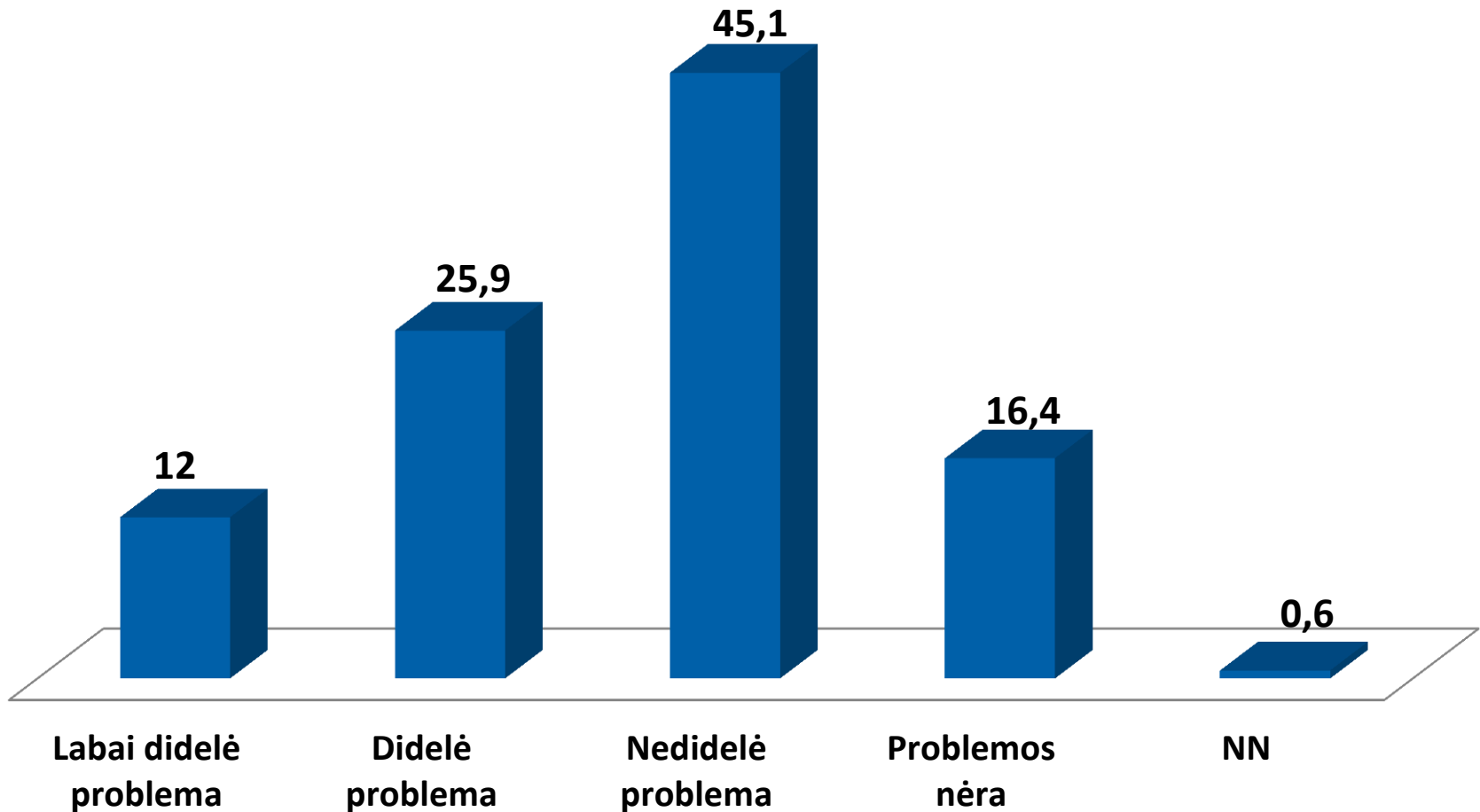
Kaip manote, kiek yra paplitę susitarimai dėl varžybų eigos arba baigties? (N=359) (%)

■ Futbolininkai ■ Krepšininkai



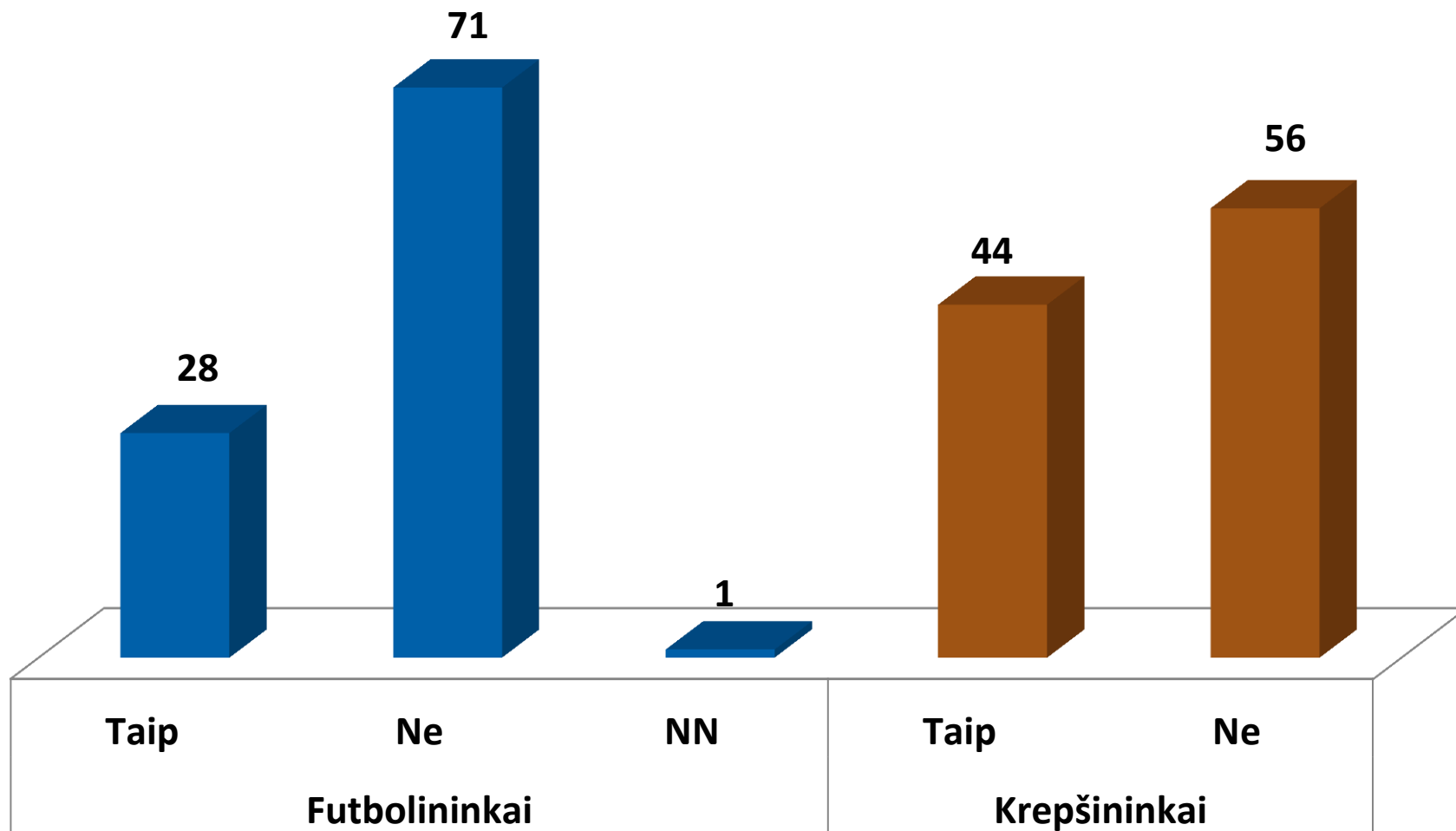
## Susitarimų dėl varžybų eigos/baigties problematika Lietuvos sporte

Ar, Jūsų nuomone, susitarimai dėl varžybų eigos arba baigties Lietuvoje yra...? (Krepšininkai ir futbolininkai, N=359) (%)



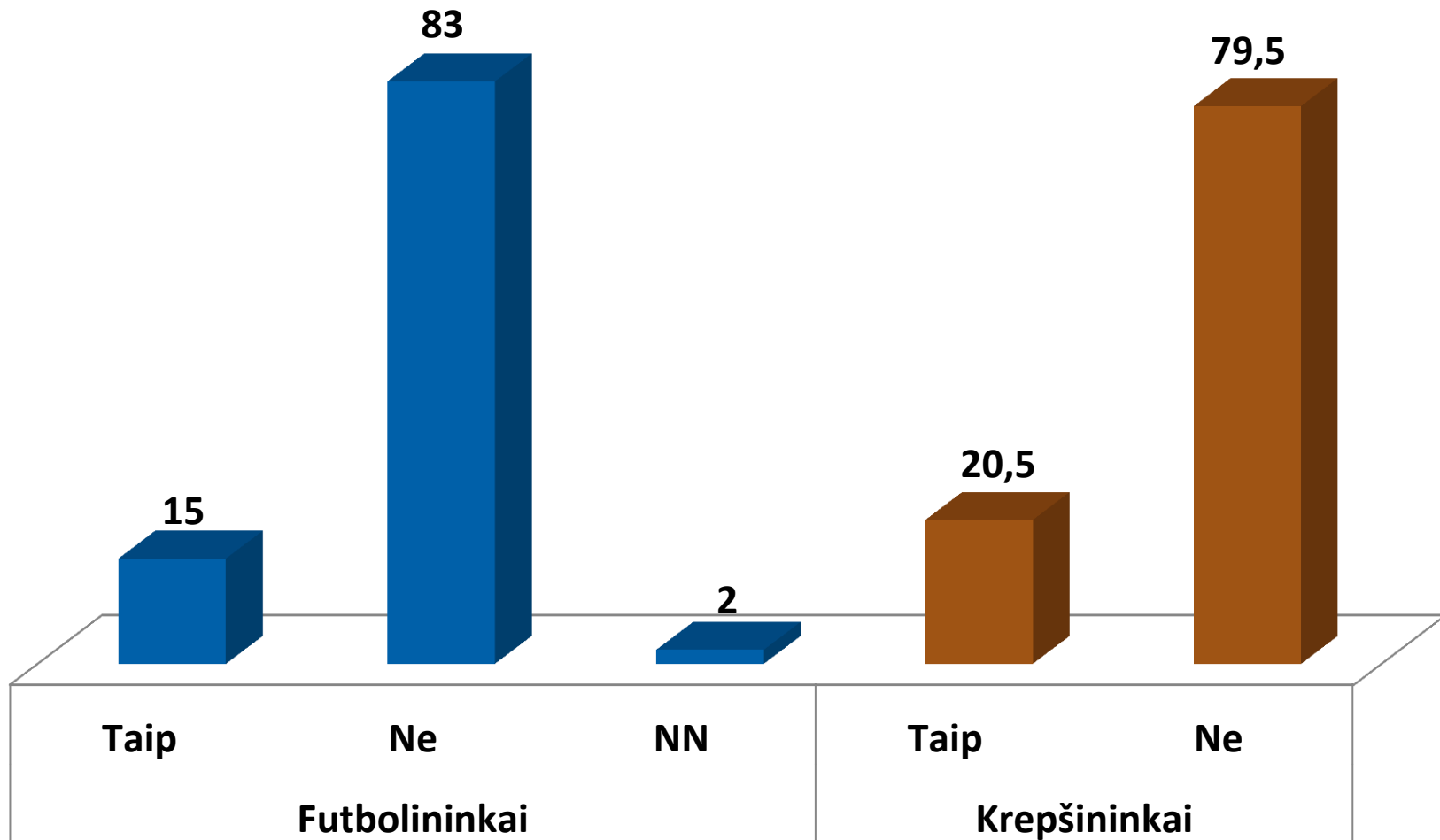
## Dalyvavimas susitarimuose dėl varžybų eigos/baigties

Ar Jums teko girdėti, kad susitarimuose dėl varžybų eigos arba baigties yra dalyvavę Jūsų kolegos Lietuvoje? (Futbolininkai, N=100; Krepšininkai, N=259) (%)



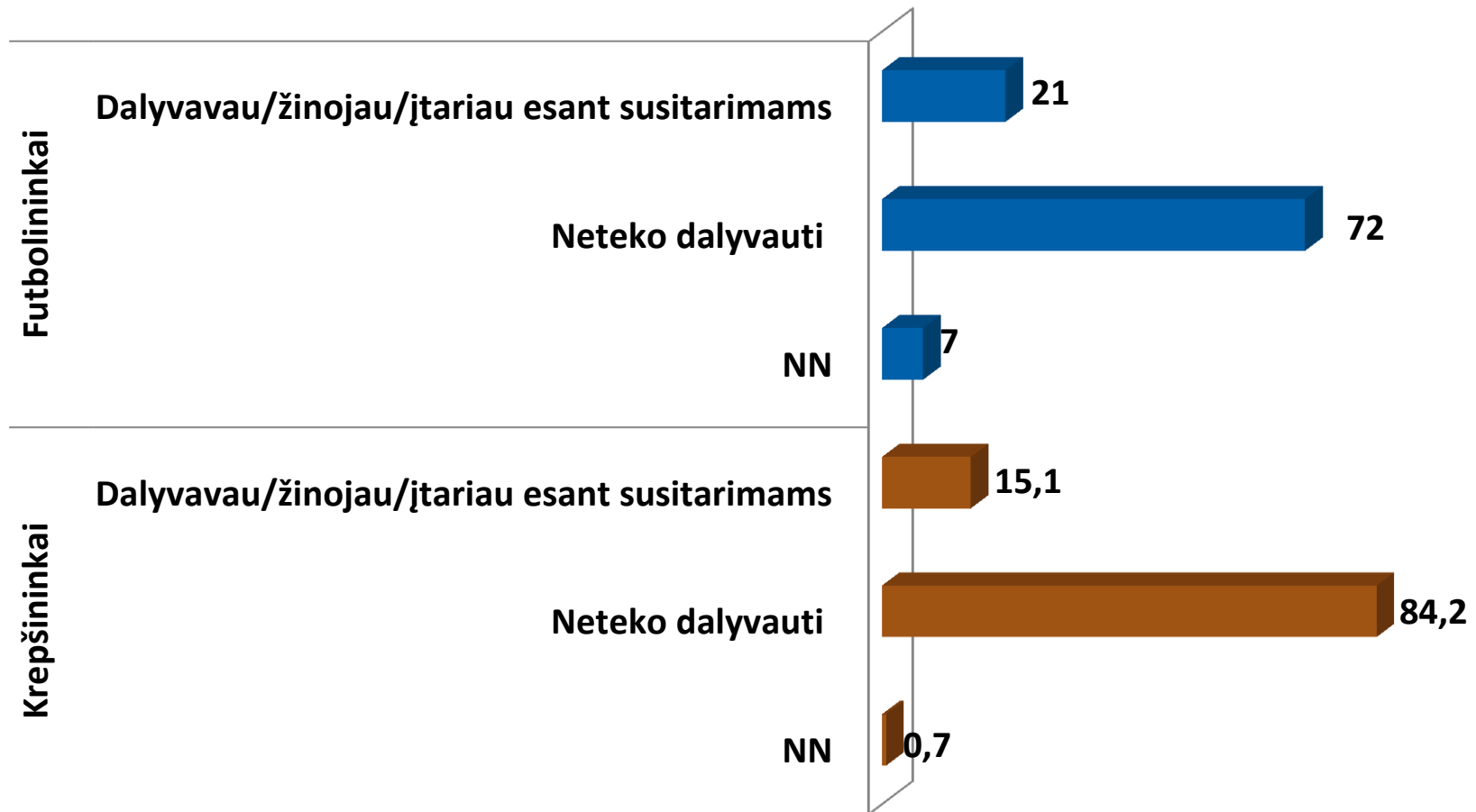
## Dalyvavimas susitarimuose dėl varžybų eigos/baigties

Ar Jums, per visą profesionalaus sportininko karjerą, yra kas nors siūlę dalyvauti susitarimuose dėl varžybų eigos arba baigties? (Futbolininkai N=100; Krepšininkai, N=259) (%)



## Dalyvavimas susitarimuose dėl varžybų eigos/baigties

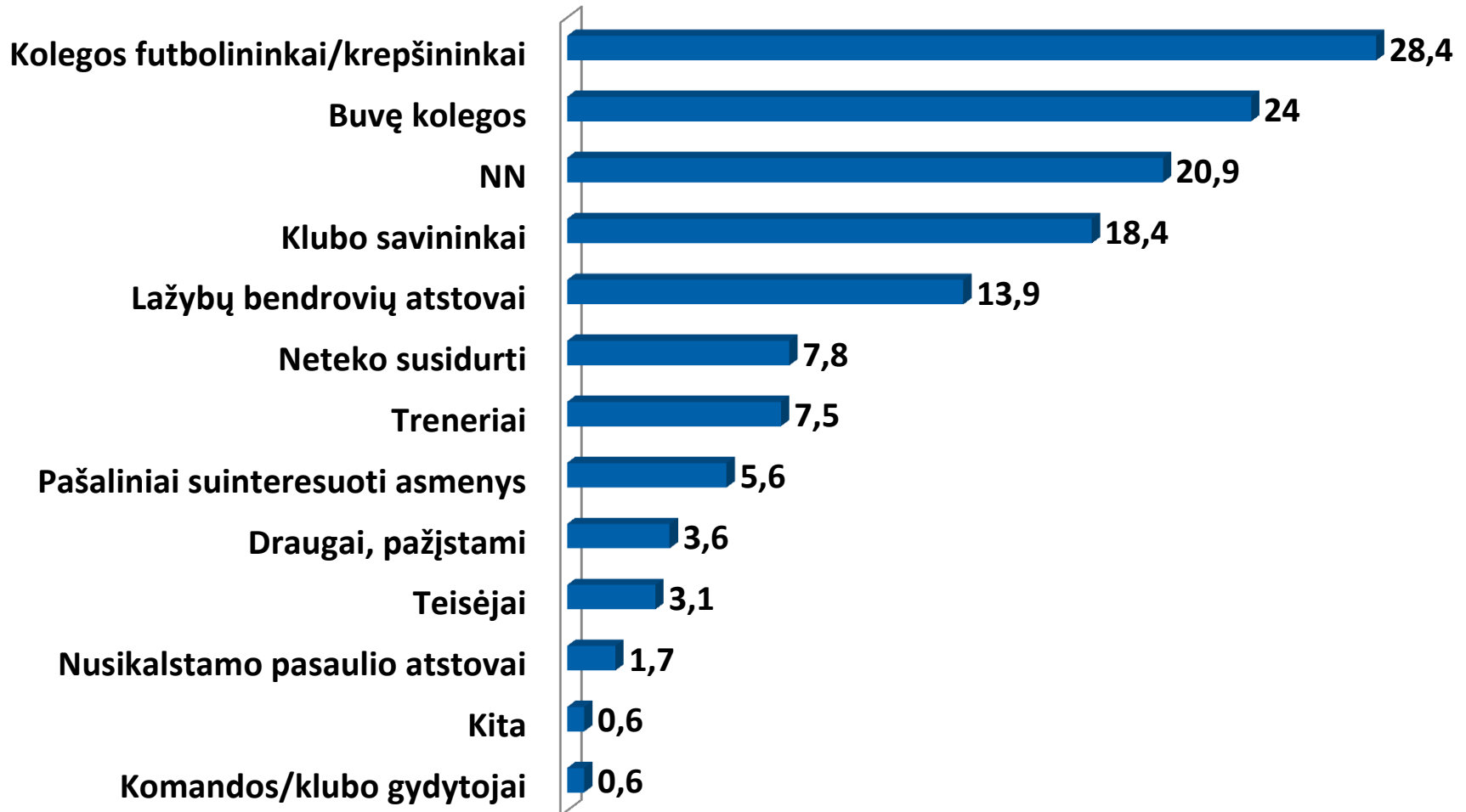
Ar esate dalyvavęs varžybose, dėl kurių eigos arba baigties įtarėte/žinojote, jog buvo susitarta?  
(Futbolininkai, N=100; Krepšininkai, N=259) (%)





## Žinios apie susitarimus dėl varžybų eigos/baigties

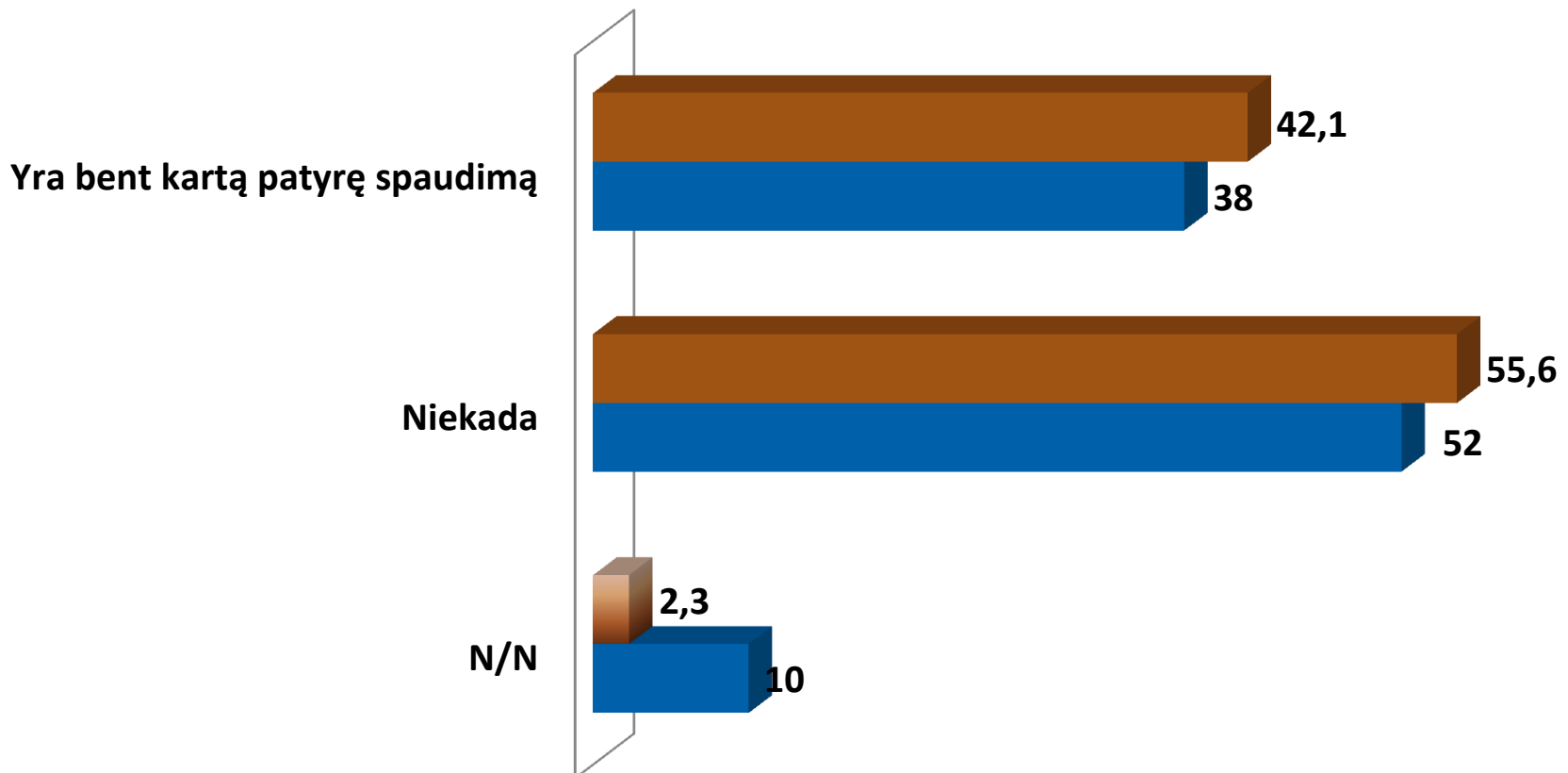
Kas, Jūsų žiniomis, dažniau siūlo susitarti dėl varžybų baigties? (Krepšininkai ir futbolininkai, N=359) (%)



## Dalyvavimas susitarimuose dėl varžybų eigos/baigties

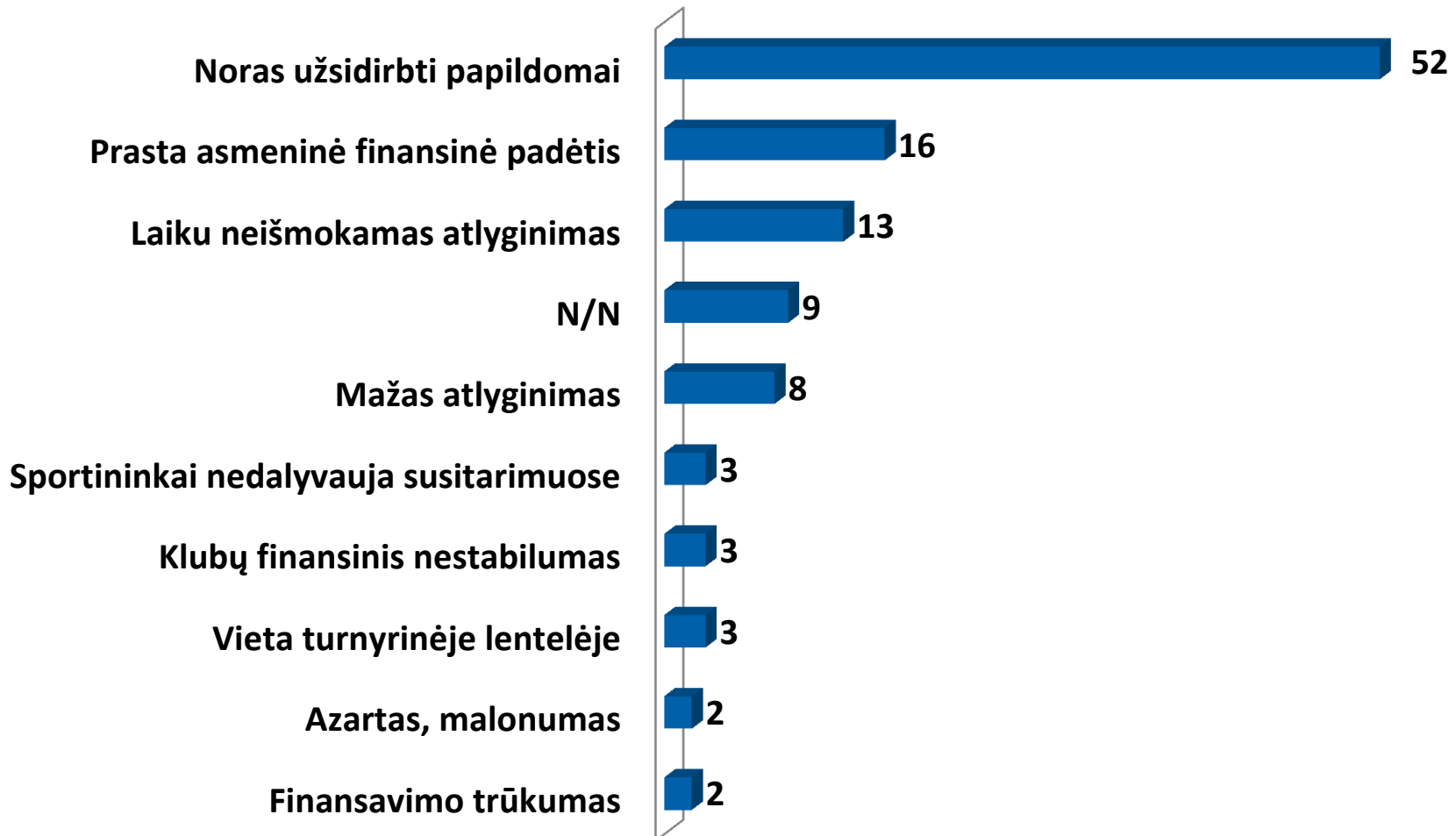
Ar Jums teko girdėti, kad sportininkai yra spaudžiami (prieš savo valią) įsitraukti į susitarimus dėl varžybų eigos arba baigties? Jei taip, kaip dažnai tai vyksta? (Futbolininkai, N=100; Krepšininkai, N=259) (%)

■ Krepšininkai
 ■ Futbolininkai



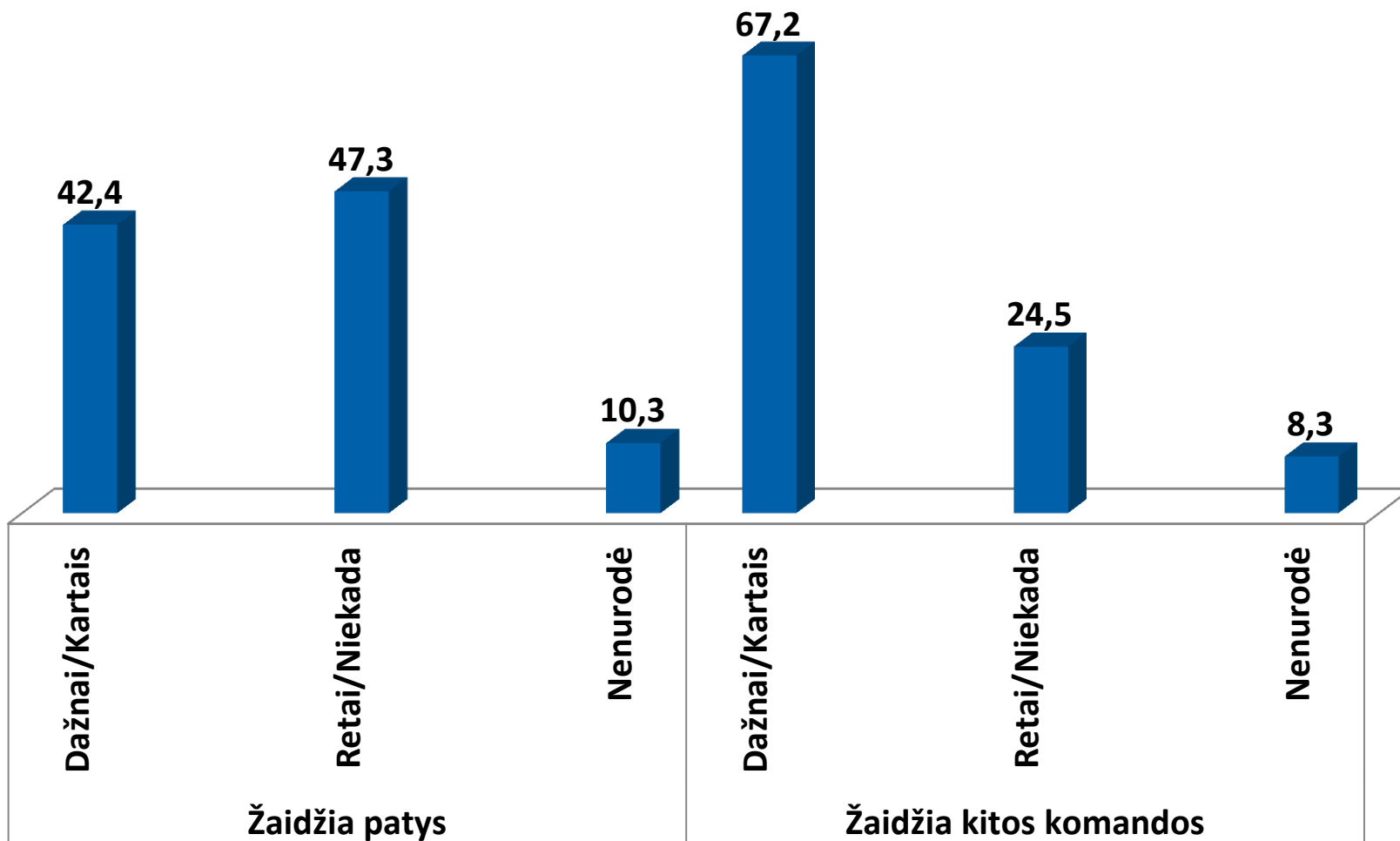
## Dalyvavimo susitarimuose dėl varžybų eigos/baigties priežastys

Kodėl, Jūsų nuomone, sportininkai dalyvauja susitarimuose dėl varžybų eigos arba baigties?  
(Krepšininkai ir futbolininkai ,N=359) (%)



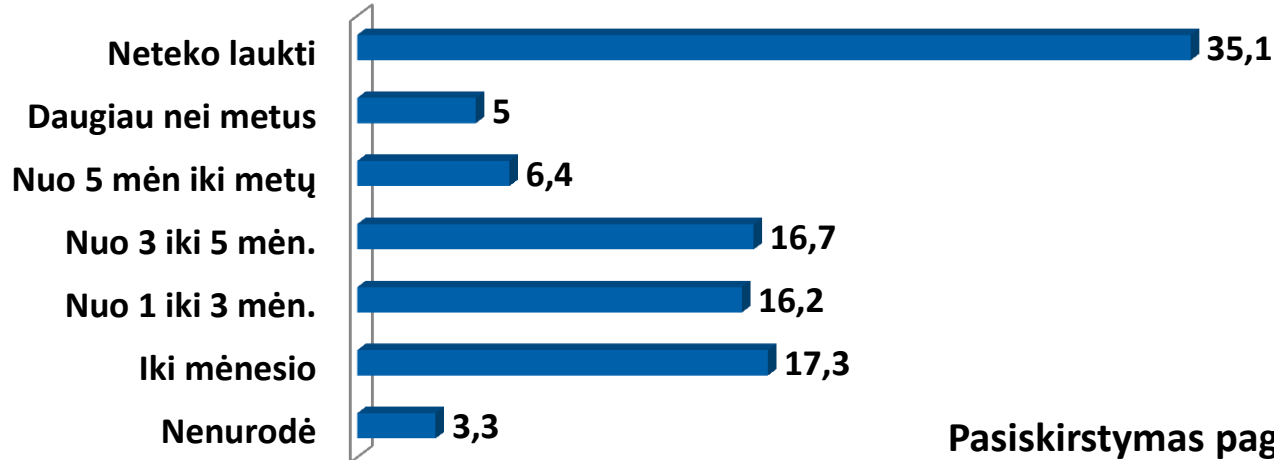
## Žinios apie susitarimus dėl varžybų eigos/baigties

Jūsų žiniomis, ar sportininkai stato lažybų punktuose dėl rungtynių, kuriose: (Krepšininkai ir futbolininkai, N=359) (%)

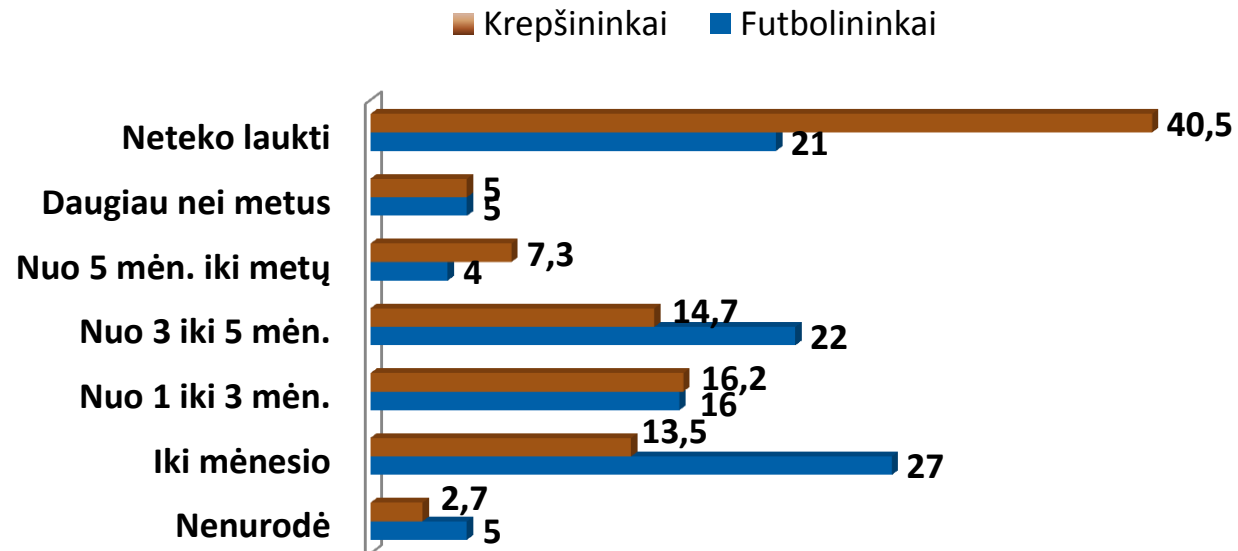


## Profesiniai ir finansiniai sportininkų aspektai

Ar per pastaruosius metus buvo atvejų, kuomet teko laukti atlyginimo? (Krepšininkai ir futbolininkai, N=359) (%)



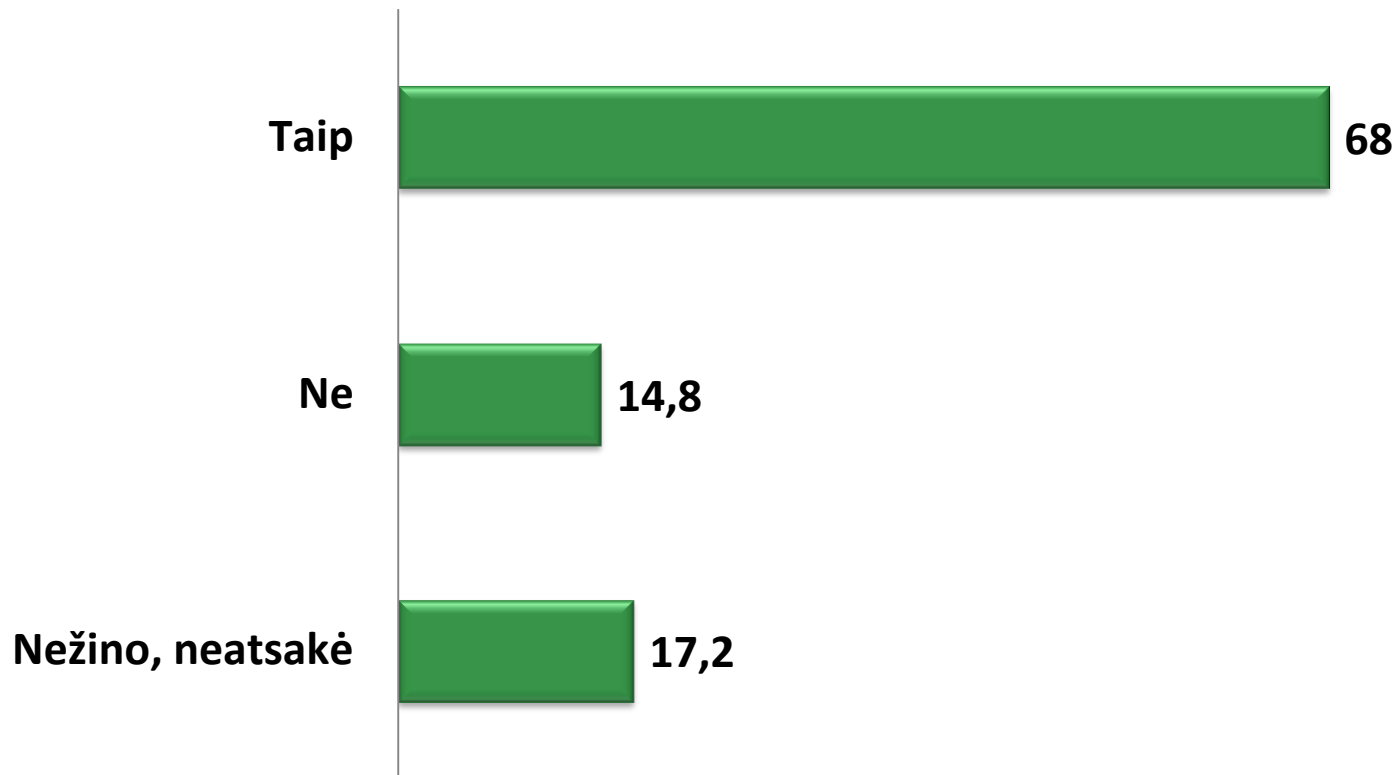
### Pasiskirstymas pagal sporto šaką (%)



## Sąžiningumo svarba sporte

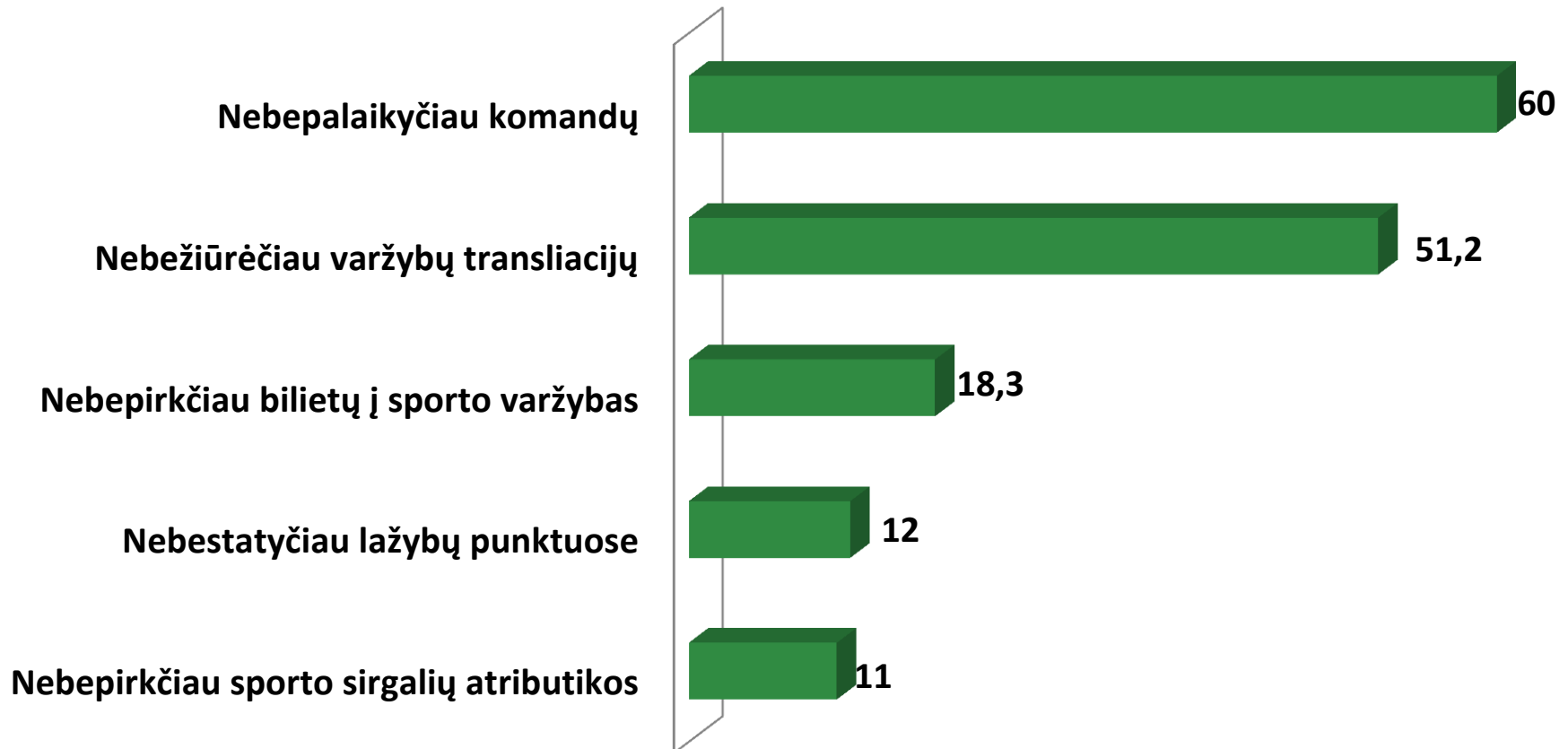
Ar Jums svarbu, kad sportininkai žaistų sąžiningai, t.y. nesusitartų iš anksto dėl rungtynių eigos arba baigties?

### Sąžiningumas sporte (%)



## Sąžiningumo svarba sporte

Kaip elgtumėtės, jei sužinotumėte, kad sportininkai žaidžia nesąžiningai, t.y. susitaria iš anksto dėl rungtynių eigos ar baigties? (Respondentų atsakymų pasiskirstymas, kurie imtųsi bent vieno veiksmo, N=518) (%)



# Apibendrinimas

Kas penktas šalies futbolininkas ir kas septintas krepšininkas žino arba įtaria dalyvavęs varžybose, dėl kurių rezultato buvo susitarta iš anksto. 55 proc. futbolininkų ir 30,9 proc. krepšininkų atrodo, kad nesąžiningi susitarimai dėl rungtynių rezultato yra paplitę, tačiau 39 proc. futbolininkų ir 64,1 proc. krepšininkų teigia, kad ši problema nedidelė.

Pagrindinės priežastys, kodėl sportininkai įsitraukia į susitarimus sporte, yra finansinės, tai nurodė tiek krepšininkai, tiek futbolininkai: noras papildomai užsidirbti (52 proc.), prasta asmeninė finansinė padėtis (16 proc.), laiku neišmokami atlyginimai (13 proc.).

Įsitraukti į susitarimus dėl varžybų eigos arba baigties sportininkams, respondentų teigimu, dažniausiai pasiūlo komandos draugai (28,4 proc.), buvę kolegos (24 proc.), klubų savininkai (18,4 proc.), lažybų bendrovių atstovai (13,9 proc.) ir treneriai (7,5 proc.).

Pasiūlymų dalyvauti susitarimuose asmeniškai sulaukė 15 proc. futbolininkų ir 20,5 proc.

krepšininkų. 42,1 proc. krepšininkų ir 38 proc. futbolininkų nurodo, kad jiems yra tekę girdėti, jog sportininkai bent kartą yra patyrę spaudimą įsitraukti į nesąžiningus susitarimus.

28 proc. futbolo ir 44 proc. krepšinio žaidėjų yra girdėję, kad jų kolegos dalyvavo susitarimuose dėl varžybų baigties.

42,4 proc. žaidėjų žiniomis, sportininkai stato lažybų punktuose dėl rungtynių, kuriose žaidžia patys, 67,2 proc. žiniomis, sportininkai stato lažybose, kai žaidžia kitos komandos.

Reprezentatyvios gyventojų apklausos duomenimis, pusė respondentų imtųsi sankcijų, jei sužinotų, jog sportininkai žaidžia nesąžiningai. 60 proc. iš jų nebepalaikytų komandų, 51,2 proc. nebežiūrėtų varžybų transliacijų, 18,3 proc. nebepirktų bilietų į sporto varžybas.